

A Sociological Examination of Social and Cultural Factors Influencing Emotional Divorce in Mazandaran Province

1. Zahra Aghajani^{ID}: PhD Student, Department of Cultural Sociology, Babylon Branch, Islamic Azad University, Babylon, Iran

2. Ali Rahmani Firouzjah^{ID*}: Associate Professor, Department of Sociology, Babylon Branch, Islamic Azad University, Babylon, Iran

3. Abolghasem Heidarabadi^{ID}: Assistant Professor, Department of Sociology, Babylon Branch, Islamic Azad University, Babylon, Iran

*Corresponding Author's Email Address: a.rahmani@baboliau.ac.ir

Abstract:

Objective: The aim of the present study was to conduct a sociological examination of the social and cultural factors influencing the occurrence of emotional divorce in Mazandaran Province.

Methods and Materials: The research method was qualitative and based on the phenomenological approach. The study population consisted of 21 married men and women involved in emotional divorce who had referred to counseling centers and health houses in Mazandaran Province (qualitative section, part one). Participants were selected using purposive sampling and the data saturation technique.

Findings: The results indicated 70 initial codes categorized into 19 themes, including: lack of knowledge regarding love-related skills, emotional interactions between couples, subcultural differences, traditional lifestyle, modern lifestyle, ostentatious lifestyle, level of religious commitment, addiction to narcotics and alcohol, sexual problems, social trust (personal, generalized, institutional), emotional and behavioral incompatibility, inappropriate spouse selection patterns and heterogeneous partner choice, behavioral attitudes, lack of skills and maturity for choosing a spouse, inability to resolve problems and conflicts in life, extent of family interference, internal family organization, insufficient premarital acquaintance, and economic concerns.

Conclusion: The occurrence of emotional divorce results in a decrease in life satisfaction among women and increases their vulnerability to physical and psychological illnesses, as well as feelings of anger, hopelessness, confusion, anxiety, and a stressful life.

Keywords: Social factors, Cultural factors, Emotional divorce, Mazandaran.

How to Cite: Aghajani, Z., Rahmani Firouzjah, A., & Heidarabadi, A.. (2024). A Sociological Examination of Social and Cultural Factors Influencing Emotional Divorce in Mazandaran Province. *Quarterly of Experimental and Cognitive Psychology*, 1(4), 37-54.

Received: date: 05 November 2024

Revised: date: 07 December 2024

Accepted: date: 13 December 2024

Published: date: 09 January 2025

Copyright: © 2024 by the authors.

Published under the terms and conditions of Creative Commons

Attribution-NonCommercial 4.0

International (CC BY-NC 4.0) License.

بررسی جامعه شناختی عوامل اجتماعی و فرهنگی موثر بر بروز طلاق عاطفی در استان مازندران

۱. زهرا آقاجانی^{ID}: دانشجوی دکتری، گروه جامعه شناسی فرهنگی، واحد بابل، دانشگاه آزاد اسلامی، بابل، ایران

۲. علی رحمانی فیروزجاه^{ID}: دانشیار، گروه جامعه شناسی، واحد بابل، دانشگاه آزاد اسلامی، بابل، ایران، (نویسنده مسئول)

۳. ابوالقاسم حیدرآبادی^{ID}: استادیار، گروه جامعه شناسی، واحد بابل، دانشگاه آزاد اسلامی، بابل، ایران

*پست الکترونیک نویسنده مسئول: a.rahmani@baboliau.ac.ir

چکیده

هدف: هدف پژوهش حاضر، بررسی جامعه شناختی عوامل اجتماعی و فرهنگی موثر بر بروز طلاق عاطفی در استان مازندران بود.

مواد و روش‌ها: روش پژوهش حاضر کیفی مبتنی بر روش (پدیدار شناسی) بود. جامعه پژوهش شامل (بخش اول کیفی ۲۱ نفر زنان و مردان متأهل درگیر طلاق عاطفی مراجعه‌کننده به مراکز مشاوره و خانه‌های سلامت استان مازندران) بودند. براساس نمونه گیری هدفمند و با استفاده از تکنیک اشباع داده‌ها، انتخاب شدند.

یافته‌ها: نتایج نشان داد ۷۰ کد اولیه در قالب ۱۹ مقوله شامل عدم شناخت مهارت‌های عشق ورزیدن، تعاملات عاطفی زوجین، تفاوت در خرده فرهنگی، سبک زندگی سنتی، سبک زندگی مدرن، سبک زندگی تظاهری، میزان پابندی به اعتقادات دینی، اعتیاد به مواد مخدر و مشروبات الکلی، مشکلات جنسی، اعتماد اجتماعی (شخصی، تعمیم‌یافته، نهادی)، ناسازگاری عاطفی و رفتاری، الگوی نامناسب انتخاب همسر و ناهمگن گزینی، نگرش رفتاری، فقدان مهارت و رشد یافتگی برای انتخاب همسر، فقدان حل مشکل و تعارض در زندگی، میزان دخالت خانواده، نظم درون خانواده، عدم شناخت کافی قبل از ازدواج، دغدغه‌های اقتصادی به‌دست آمد.

نتیجه‌گیری: با بروز طلاق عاطفی میزان رضایت از زندگی در زنان کاهش می‌یابد و آنان بیشتر از قبل در برابر بیماری‌های جسمی و روحی آسیب‌پذیر و به احساس خشم، ناامیدی، سردرگمی، اضطراب و زندگی پرتنش دچار می‌شوند.

کلیدواژگان: عوامل اجتماعی، عوامل فرهنگی، طلاق عاطفی، مازندران.

نحوه استناددهی: آقاجانی، زهرا، رحمانی فیروزجاه، علی، و حیدرآبادی، ابوالقاسم. (۱۴۰۳). بررسی جامعه شناختی عوامل اجتماعی و فرهنگی موثر بر بروز طلاق عاطفی در استان مازندران. فصلنامه روانشناسی تجربی و شناختی، ۱(۴)، ۳۷-۵۴.

تاریخ دریافت: ۱۸ آبان ۱۴۰۳

تاریخ بازنگری: ۱۷ آذر ۱۴۰۳

تاریخ پذیرش: ۲۳ آذر ۱۴۰۳

تاریخ انتشار: ۲۰ دی ۱۴۰۳

مجوز و حق نشر: © ۱۴۰۳ تمامی حقوق انتشار این مقاله متعلق به نویسنده است. انتشار این مقاله به صورت دسترسی آزاد مطابق با گواهی (CC BY-NC 4.0) صورت گرفته است.

Extended Abstract**Introduction**

Emotional divorce, an unregistered yet deeply impactful form of marital dissolution, has emerged as one of the most pressing social and psychological phenomena affecting contemporary family life. Unlike legal divorce, emotional divorce occurs when spouses continue to live under the same roof but are emotionally disconnected, with minimal or no intimate interaction. This form of estrangement, often concealed under the guise of a functional family, causes significant psychological distress and can have broader social implications. The significance of this issue is accentuated in traditional societies such as Iran, where legal divorce is stigmatized and individuals, particularly women, may feel compelled to remain in emotionally void marriages to avoid societal judgment or for the sake of their children.

Researchers argue that emotional divorce is influenced by a complex web of psychological, sociocultural, and economic factors. Studies have shown that expectations in marriage, lack of effective communication, cultural mismatches, and inadequate problem-solving skills all contribute to the gradual erosion of intimacy between spouses (Arbabzadeh et al., 2022; Damo & Cenci, 2021). Psychological symptoms such as depression, anxiety, and chronic emotional dissatisfaction are commonly reported outcomes among women trapped in emotionally barren marriages (Hasan, 2022; Jalili et al., 2023). Sociological perspectives further highlight the roles of changing gender roles, lifestyle transformations, and weakened religious commitments as contributing factors to emotional divorce (Beigi & Hosseini, 2021; Khalili & Shirazi, 2023).

In the specific context of Mazandaran Province in Iran, the prevalence of emotional divorce appears to surpass the national average, indicating the influence of regional cultural and social dynamics. The current research, therefore, aims to provide a comprehensive sociological examination of the social and cultural factors contributing to emotional divorce in Mazandaran. This study is particularly timely given the

increasing reports of emotional detachment among married couples and its repercussions for family stability and social cohesion (Hooshmandi et al., 2021; Hosseini, 2023). By investigating these dynamics through the lived experiences of individuals affected by emotional divorce, this study aims to shed light on the key mechanisms at play and inform policy recommendations to strengthen family resilience and emotional health.

Methods and Materials

The present study employed a qualitative phenomenological approach to explore the lived experiences of married individuals affected by emotional divorce in Mazandaran Province. The research population consisted of 21 men and women who were currently in emotionally disengaged marriages and had sought help from counseling centers and family health homes. Participants were selected through purposive sampling based on the saturation technique.

Data collection was carried out using semi-structured interviews. Initial guiding questions were revised through pilot interviews and expert feedback, resulting in a final set of 16 questions. Interviews explored participants' experiences related to emotional intimacy, family dynamics, cultural norms, and socio-economic pressures. Data were analyzed using conventional qualitative content analysis. This method allowed categories to emerge inductively from the data without imposing pre-existing theoretical constructs. The analysis included three stages of coding: open coding, axial coding, and selective coding. These codes were then grouped into subcategories, categories, and overarching themes.

To ensure the validity and reliability of the findings, construct validity and test-retest reliability methods were employed. The final conceptual framework emerged from the interplay of 70 primary codes, 19 subcategories, and six main thematic domains.

Findings

Demographically, the majority of participants were male (66.7%), aged between 41–50 years (42.9%), held doctoral

degrees (66.7%), and had work experience exceeding 16 years. The thematic analysis of the interview data revealed six overarching themes as the primary factors contributing to emotional divorce in the studied population.

1. **Extramarital Relations:** This theme captured the betrayal of marital commitment and the psychological distress resulting from infidelity or emotional involvement outside marriage. Sixteen out of 21 participants reported that extramarital dynamics played a decisive role in their emotional detachment.
2. **Lifestyle Differences:** Fifteen participants emphasized discrepancies in lifestyle, such as traditional versus modern values, individualistic versus collective orientations, and divergent personal interests as critical stressors undermining marital unity.
3. **Individual-Level Factors:** Nineteen participants identified personal-level issues including religious belief shifts, substance abuse, sexual dissatisfaction, and emotional immaturity as significant contributors to their marital emotional breakdown.
4. **Erosion of Social Capital in the Family:** Participants discussed the weakening of mutual trust, poor communication patterns, and the absence of shared decision-making as elements that undermined the family's emotional cohesion.
5. **Erosion of Cultural Capital in the Family:** The role of family-originated cultural mismatches, inherited behavioral patterns, and conflicting expectations about gender roles and marriage were reported as influencing emotional estrangement.
6. **Socio-Economic Status:** Many respondents described financial pressures, inadequate material support from in-laws, and socioeconomic disparities between the partners' families as exacerbating emotional distance and dissatisfaction.

Across all interviews, emotional divorce was characterized by feelings of resentment, emotional numbness, and an absence of physical or psychological intimacy. Participants described a slow but steady deterioration in relationship quality, marked by communication breakdowns, lack of shared life goals, and unresolved conflicts.

Discussion and Conclusion

The results of this study illuminate the multifaceted nature of emotional divorce and its deep entanglement with sociocultural norms and personal trajectories. Participants' narratives highlighted how emotional disconnection, often rooted in unmet emotional and psychological needs, gradually transformed their marriages into hollow social contracts. These findings support the growing consensus that emotional divorce should be recognized as an independent psychosocial phenomenon with far-reaching consequences for family health and societal stability.

The emergent themes—extramarital relationships, lifestyle incongruence, individual vulnerabilities, and the depletion of family-based social and cultural capital—underscore the interdependence of personal and structural variables in the erosion of marital intimacy. For instance, the clash between traditional family expectations and modern individualistic lifestyles often created irreconcilable differences, especially in gender role expectations and marital duties. Similarly, emotional maturity and problem-solving skills were found to be crucial predictors of relationship resilience.

The socio-economic dimension added another layer of complexity, where financial hardships, lack of autonomy, and class-based value conflicts contributed significantly to the partners' growing sense of disconnection. Women, in particular, appeared disproportionately affected by emotional divorce due to societal expectations, limited support structures, and economic dependencies. This aligns with previous literature emphasizing the gendered experience of emotional estrangement in patriarchal societies.

Ultimately, the study confirms that emotional divorce is not simply a precursor to legal separation but a distinctive form of marital breakdown that demands clinical, educational, and policy-level attention. Interventions aimed at enhancing emotional literacy, cultural competence in marital expectations, and accessible counseling services are critical for mitigating the widespread effects of emotional

divorce in Iranian society. The study also advocates for a holistic approach to marital education that considers not only legal and religious compatibility but also emotional, psychological, and cultural readiness for sustained partnership.

مقدمه

طلاق عاطفی، به عنوان یکی از پدیده‌های نوظهور در روابط زوجین، در سال‌های اخیر به یکی از جدی‌ترین تهدیدها علیه پایداری خانواده تبدیل شده است. این نوع از طلاق، نه از طریق فرآیندهای رسمی و حقوقی، بلکه از طریق گسست عاطفی، روانی و ارتباطی میان زوجین نمود می‌یابد و معمولاً با تداوم زندگی مشترک به صورت ظاهری همراه است. در چنین شرایطی، اگرچه زن و مرد در یک خانه زندگی می‌کنند، اما فقدان احساس تعلق، صمیمیت، و دلبستگی روانی به یکدیگر، آنان را در وضعیت نوعی «زیست مشترک بی معنا» قرار می‌دهد (Damo & Cenci, 2021). به طور کلی، طلاق عاطفی به مرحله‌ای اشاره دارد که در آن، روابط زناشویی از لحاظ احساسی و روانی به پایان رسیده، اما از لحاظ قانونی یا اجتماعی هنوز استمرار دارد.

تحقیقات پیشین نشان داده‌اند که بروز طلاق عاطفی تحت تأثیر مجموعه‌ای از عوامل اجتماعی، فرهنگی، روان‌شناختی و حتی فناورانه است (Arbabzadeh et al., 2022). برخی از این عوامل در قالب متغیرهایی چون ضعف در مهارت‌های ارتباطی، کاهش اعتماد اجتماعی، فردگرایی فزاینده، تأثیرپذیری از شبکه‌های اجتماعی، و نیز نقش رسانه‌های جمعی در ترویج سبک زندگی فردمحور و مصرف‌گرایانه قابل تحلیل هستند (Khalili, 2023; Mosalaei Rad & Malkian, 2023; Shirazi, 2023). همچنین، فشارهای اقتصادی، عدم تناسب فرهنگی و طبقاتی میان زوجین، و نبود شناخت کافی پیش از ازدواج نیز در تشدید گسست‌های عاطفی نقش کلیدی ایفا می‌کنند (Ebrahimi & Mohammadlou, 2021; Naeij Bandpey, 2024; Dalir, 2024).

از منظر روان‌شناسی اجتماعی، پدیده طلاق عاطفی پیامد مستقیم فروپاشی مؤلفه‌های عاطفی در پیوند زناشویی است. احساس بی‌تفاوتی، سردی، خشم پنهان، و ناتوانی در گفت‌وگو از نشانه‌های بارز این نوع از فروپاشی هستند.

پژوهش‌ها حاکی از آن‌اند که وجود الگوهای ارتباطی نامؤثر، نبود توانایی در ابراز هیجانات، و کاهش مهارت حل مسئله، از مهم‌ترین متغیرهای پیش‌بینی‌کننده طلاق عاطفی‌اند (Hosseini, 2023; Sabzevari et al., 2023). بر این اساس، تعاملات عاطفی زوجین که باید بر پایه اعتماد، احترام، و همدلی استوار باشد، در مواجهه با تعارضات حل‌نشده و فشارهای روانی فرو می‌پاشد و زمینه‌ساز انزوای تدریجی زوجین می‌گردد (Cheung et al., 2021; Hooshmandi et al., 2021).

در جامعه ایرانی، عوامل فرهنگی نظیر نگاه سنتی به نقش‌های جنسیتی، ساختارهای پدرسالارانه، و نیز فشارهای اجتماعی بر تداوم ازدواج، حتی در شرایط نامطلوب، به پیچیده‌تر شدن مسئله طلاق عاطفی دامن زده‌اند (Beigi, 2021; Hosseini, 2021; Karaei et al., 2021). زوجینی که درگیر طلاق عاطفی‌اند، اغلب به دلیل باورهای اجتماعی و ترس از قضاوت، از اقدام به طلاق رسمی پرهیز می‌کنند؛ با این حال، تجربه زیسته آن‌ها همراه با احساس تنهایی، پوچی، و نارضایتی عمیق از زندگی است (Basharpour et al., 2021; Payam et al., 2021). از سوی دیگر، نسل‌های جوان‌تر که در معرض نگرش‌های مدرن‌تر قرار دارند، نگاه واقع‌بینانه‌تری به مسئله طلاق عاطفی داشته و بیشتر از نسل‌های پیشین به دنبال راهکارهای درمانی و روان‌شناختی برای مواجهه با آن هستند (Beigi & Hosseini, 2021).

از منظر روان‌شناختی، وجود ویژگی‌های شخصیتی تاریک نظیر خودشیفتگی، روان‌آزاری و ماکیاولیسم در یکی از زوجین می‌تواند زمینه‌ساز فروپاشی روابط عاطفی باشد. این ویژگی‌ها، که اغلب به صورت پنهان عمل می‌کنند، باعث کاهش همدلی، افزایش تعارض، و گسترش فضای روانی سرد در خانواده می‌شوند (Yu et al., 2020). همچنین، درماندگی روانی، فرسودگی زناشویی، و ناتوانی در مدیریت هیجانات نیز می‌توانند روند طلاق عاطفی را تسریع کنند (Johannsen et al., 2022; Payam et al., 2022).

خودشناسی هیجانی، و ارتقاء هوش هیجانی از طریق کارگاه‌ها و مشاوره‌های تخصصی می‌تواند به پیشگیری و یا مدیریت وضعیت طلاق عاطفی کمک شایانی نماید (Valentina et al., 2021).

با وجود این، طلاق عاطفی همچنان در بسیاری از مناطق کشور از جمله استان مازندران، به‌عنوان یک مسئله پنهان و کمتر شناخته‌شده مطرح است. در این منطقه، که ویژگی‌های فرهنگی، قومی، و اقتصادی خاصی دارد، مسئله طلاق عاطفی نیازمند بررسی عمیق‌تر از منظر جامعه‌شناسی فرهنگی و روان‌شناسی اجتماعی است (Arbabzadeh et al., 2022; Jalili et al., 2023). بررسی این پدیده در چارچوب تحولات سبک زندگی، مهاجرت‌های درون‌استانی، و تغییرات هنجاری، می‌تواند در شناسایی عوامل خطر و طراحی مداخلات مؤثر مؤثر باشد. لذا، هدف پژوهش حاضر، بررسی جامعه‌شناختی عوامل اجتماعی و فرهنگی مؤثر بر بروز طلاق عاطفی در استان مازندران بود.

روش‌شناسی پژوهش

پیمایش حاضر کیفی از نوع پدیدارشناسی^۱ است. هدف از پژوهش پدیدارشناسانه، توصیف تجربه‌های زندگی به همان صورتی است که در زندگی واقع شده‌اند و دست‌یابی به نگرش‌های زوجین به سردی زندگی کردن کنار یکدیگر با مبانی نظری و روش شناختی روش پدیدارشناسی بیشترین تناسب را دارد. جامعه این پژوهش شامل ۲۱ نفر از زنان و مردان متأهل درگیر طلاق عاطفی مراجعه‌کننده به مراکز مشاوره و خانه‌های سلامت که ظرف سه سال گذشته درگیر این معضل شده‌اند. با توجه به ماهیت پژوهش، برای گردآوری داده‌ها، از روش مصاحبه نیمه ساختاریافته استفاده شد. یعنی پرسش‌ها از قبل طراحی شده و هدف آن کسب اطلاعات عمیق از مصاحبه‌شونده بود، ولی هر پرسش با تعداد دیگری پرسش پیگیری می‌شد و

(2023). پژوهش‌ها نشان می‌دهند که مداخلات درمانی مبتنی بر رویکردهای هیجان‌محور و شناختی-رفتاری می‌توانند تا حد زیادی در بهبود کیفیت روابط زناشویی مؤثر باشند و از گسترش طلاق عاطفی پیشگیری نمایند (Dehshiri, 2023; Mohasseli, 2024).

از منظر دیگر، تأثیر رسانه‌ها و فضای مجازی بر انتظارات زوجین از زندگی مشترک غیرقابل انکار است. ترویج سبک زندگی پرزرق و برق، ایده‌آل‌سازی عشق رمانتیک، و مقایسه‌گری مداوم با دیگران از طریق شبکه‌های اجتماعی، به نوعی نارضایتی پنهان در روابط واقعی منجر می‌شود (Khalili & Shirazi, 2019; Widiyanti et al., 2023). این نارضایتی، در درازمدت، باعث بی‌تفاوتی، سردی، و فاصله‌گیری عاطفی میان زوجین شده و آن‌ها را به‌سوی زندگی موازی و جدا از هم سوق می‌دهد (Mosalei Rad & Malkian, 2023).

از سوی دیگر، عوامل درون‌فردی مانند طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه، تجارب منفی کودکی، و سبک‌های مقابله‌ای ناکارآمد نیز می‌توانند در بروز طلاق عاطفی نقش داشته باشند (Shiri et al., 2022; Tabatabaei Far et al., 2022). به‌ویژه زوجینی که با ذهنیت‌های آسیب‌پذیر، باورهای منفی درباره خود و دیگری، و طرح‌واره‌های تنبیهی وارد رابطه می‌شوند، بیشتر مستعد تجربه شکست در پیوند عاطفی هستند. این الگوها معمولاً در دوره نامزدی یا اوایل ازدواج تشدید می‌شوند و در غیاب مداخله به‌موقع، به شکل‌گیری طلاق عاطفی می‌انجامد (Khodadadi-Sangdeh, 2021).

از منظر مداخلاتی، رویکردهای درمانی خانوادگی نظیر خانواده‌درمانی ساختاری و سیستم‌محور، به‌ویژه مدل‌های بوئن و مینوچین، می‌توانند در اصلاح الگوهای معیوب ارتباطی و احیای پیوندهای عاطفی مؤثر واقع شوند (Sabzevari et al., 2023). همچنین، آموزش مهارت‌های ارتباطی،

¹ - Phenomenology

از شرکت کنندگان خواسته می‌شد توضیحات بیشتری درباره پاسخ‌های خود بدهند تا درک روشن‌تری از پدیده بدست آید. در ابتدا تعدادی پرسش به صورت پیشنهادی تدوین شد و سه مصاحبه مقدماتی انجام شد. نتایج این سه مصاحبه تحلیل و نظر اصلاحی اساتید اخذ شد، سپس تعداد ۱۶ پرسش اصلاح و نهایی شدند و از مصاحبه شوندگان پرسیده شدند. همچنین ابزارگردآوری داده‌ها شامل دو بخش اطلاعات شخصی و پرسش‌های محقق ساخته بود. برای تحلیل داده‌ها از روش تحلیل محتوا استفاده شد. این روش رویکردی تحلیلی بر پایه‌ی شناسایی و تعیین مقوله‌های شاخصی از محتوای موجود در متن و بررسی رابطه‌ی میان این مقوله هاست. هدف تحلیل محتوا، استنباط و شناخت نسبی شرایط پدیدآیی پدیده‌ها با کمک شاخص هاست و با این روش می‌توان پیام‌های اساسی ولی نهفته در متن را دریافت. از میان رویکردهای تحلیل محتوای کیفی از رویکرد عرفی استفاده شد که در آن از به کار گرفتن مقوله‌های از پیش پنداشته پرهیز شده است و مقوله‌ها از طریق استقراء و از داده‌ها ظهور پیدا می‌کنند. امتیاز بارز تحلیل محتوای کیفی با رویکرد عرفی به دست آوردن اطلاعات مستقیم از پژوهش، بدون تحمیل کردن مقوله یا نظریه‌های از پیش مشخص شده است. واحد تحلیل، متن هر یک از مصاحبه‌های انجام شده با زوجین درگیر طلاق عاطفی بود. فرآیند کدگذاری در سه مرحله‌ی کدگذاری‌های باز، محوری و انتخابی با هدف شناسایی و

تشکیل «کدها»، «زیر طبقات»، «طبقات» و «تم‌ها» انجام شد. نخست متن هر مصاحبه چند بار خوانده شد تا درک از متن به دست آید. سپس کدگذاری باز انجام شد، یعنی، متن به واحدهای معنادار که اغلب شامل یک یا دو جمله بودند تقسیم شد. این واحدها خلاصه و کدها حاصل گردیدند. سپس در مرحله‌ی کدگذاری محوری، کدهای به دست آمده بارها مرور شدند و بر اساس شباهت‌ها و تفاوت‌های مفهومی ذیل زیر طبقات و طبقات قرار گرفتند. سپس طبقات شکل گرفته در ادامه تحلیل نهفته و کدگذاری انتخابی انجام شد، یعنی، طبقات شامل معانی اساسی و اصولی مشترک، ذیل یک تم قرار گرفتند و تم‌ها را تشکیل دادند. تم‌های منتخب نیز مورد بررسی و بازنگری قرار گرفتند و در نهایت عوامل اجتماعی و فرهنگی موثر بر بروز طلاق عاطفی در قالب شش تم اصلی «روابط فرا زناشویی، سبک زندگی، سطح فردی، فرستایش سرمایه اجتماعی خانواده، فرستایش سرمایه فرهنگی خانواده، پایگاه اجتماعی - اقتصادی» شناسایی و ارائه شدند. در این پژوهش برای سنجش داده‌ها از روایی سازه و روش پایایی باز آزمون استفاده شد.

یافته‌ها

ویژگی‌های جمعیت‌شناختی افراد مورد مطالعه در پژوهش در جدول زیر ارائه شده است.

جدول ۱. مشخصات مشارکت کنندگان در مصاحبه

ویژگی‌های جمعیت شناختی	ابعاد	فراوانی	درصد فراوانی
جنسیت	مرد	۱۴	۶۶/۷
	زن	۷	۳۳/۳
سن	۳۱-۴۰ سال	۴	۱۹/۰
	۴۱-۵۰ سال	۹	۴۲/۹
	۵۱ سال به بالا	۸	۳۸/۱
تحصیلات	کارشناسی ارشد	۷	۳۳/۳
	دکتری	۱۴	۶۶/۷
سابقه کار	۲۰-۱۶ سال	۱۱	۵۲/۴
	۲۱ سال به بالا	۱۰	۴۷/۶

با بررسی مصاحبه‌ها با روش کدگذاری باز، مقوله‌ها کشف و نام‌گذاری شدند. با ارتباط دادن این مقوله‌ها با یکدیگر در مرحله کدگذاری محوری مقولات در اجزاء مدل پدیدار شناسی جایگزاری شدند و کدگذاری‌های باز، محوری و انتخابی را تشکیل دادند که مؤلفه‌های بدست آمده این مدل در جدول ۲ ارائه شده است.

جدول ۲. مؤلفه‌های مدل پدیدار شناسی

ردیف	کدهای انتخابی	تم‌های فرعی	تم‌های اصلی
۱	غفلت و عدم توجه به خود	عدم شناخت مهارت‌های عشق ورزیدن	روابط فرا زناشویی
۲	الگوهای زندگی والدین		
۳	عدم تخلیه و برون ریزی احساسات سرکوب شده		
۴	مهارت‌های مدیریت مشکلات		
۵	توجه به نیازهای همسر		
۶	احترام متقابل به حریم خصوصی		
۷	توجه به پوشش و آرایش		
۸	پذیرش تغییر و رشد مشترک		
۹	ارتباط و تعامل مؤثر		
۱۰	ارزش‌ها و آداب و رسوم متفاوت		
۱۱	نحوه معاشرت با یکدیگر	تفاوت در خرده فرهنگی	سبک زندگی
۱۲	نحوه تربیت فرزندان		
۱۳	پذیرش تفاوت‌ها		
۱۴	الگوهای برگرفته از خاستگاه خانوادگی		
۱۵	دگرگونی مناسبات و مناسک خانوادگی		
۱۶	نداشتن تجربه زندگی مشترک		
۱۷	تغییر در نحوه انتخاب همسر		
۱۸	نداشتن جذابیت جسمی		
۱۹	خیانت و روابط خارج از ازدواج		
۲۰	برآورده نشدن انتظارات		
۲۱	اعتیاد به فناوری‌های نوین ارتباطی (اینترنت، ماهواره، گوشی همراه و شبکه‌های اجتماعی مجازی)	سبک زندگی مدرن	سبک زندگی سنتی
۲۲	غرق شدن در روزمرگی		
۲۳	خود محوری		
۲۴	اختلاف در خواسته‌ها		
۲۵	شرکت در مراسم اعیاد مذهبی و عزاداری		
۲۶	بجای آوردن فرایض دینی (نماز و روزه)		
۲۷	تفسیر فردی از دین		
۲۸	احترام به اعتقادات مذهبی یکدیگر		
۲۹	افزایش تنش در خانواده		
۳۰	عدم تعادل رفتاری در خانواده		
۳۱	تهدید امنیت و سلامت فرزندان	اعتیاد به مواد مخدر و مشروبات الکلی	سطح فردی

	کاهش سلامت روانی	۳۲
مشکلات جنسی	اختلال در فعالیت‌های جنسی	۳۳
	عدم انتظارات جنسی و جسمی	۳۴
	تمایل به تجربه روابط جنسی مختلف	۳۵
اعتماد اجتماعی (شخصی، تعمیم‌یافته، فرستایش سرمایه اجتماعی نهادی)	ضعف تعهد در زندگی زناشویی	۳۶
	ضعف اعتماد متقابل	۳۷
	اخلاقات خانوادگی	۳۸
ناسازگاری عاطفی و رفتاری	ضعف رفتار محترمانه	۳۹
	بد نامی	۴۰
	ضعف آرامش	۴۱
الگوی نامناسب انتخاب همسر و ناهمگن گزینی	شروع نادرست و نابجای زندگی مشترک	۴۲
	عدم شناخت کافی برای شناخت همسر	۴۳
	فشارهای اجتماعی الزام آور	۴۴
نگرش رفتاری	لذت بردن از رابطه	۴۵
فرستایش سرمایه فرهنگی خانواده	رابطه برای انتقام جویی	۴۶
	رابطه برای رسیدن به آرامش	۴۷
	ضعف در مهارت حل مسئله	۴۸
فقدان مهارت و رشد یافتگی برای انتخاب همسر	ضعف در مهارت ارتباط مؤثر	۴۹
	ضعف در مهارت و رشد یافتگی	۵۰
	ضعف در مهارت تصمیم‌گیری	۵۱
فقدان حل مشکل و تعارض در زندگی	نداشتن توافق و سازگاری	۵۲
	بی مسئولیتی در قبال خود و خانواده	۵۳
میزان دخالت خانواده	یافتن راه‌های آرام سازی متناسب	۵۴
پایگاه اجتماعی - اقتصادی	یافتن منابع حمایتی جایگزین	۵۵
	مشخص کردن مرزهای خانواده	۵۶
	کوچک تر کردن دایره دخالت‌ها	۵۷
نظم درون خانواده	مشورت و هم فکری خانواده	۵۸
	احساس همدلی در خانواده	۵۹
	همگامی اعضاء خانواده	۶۰
	نداشتن سلامت اخلاقی	۶۱
عدم شناخت کافی قبل از ازدواج	عادات و رفتارهای نامناسب	۶۲
	نداشتن هدف مشخص در دوران آشنایی	۶۳
	امید به تغییر دادن شخص مقابل	۶۴
	سوال نپرسیدن از طرف مقابل	۶۵
دغدغه‌های اقتصادی	بیکاری و نبود درآمد کافی	۶۶
	دشواری‌های مدیریت مالی ازدواج	۶۷
	فقدان حمایت مالی	۶۸
	دشواری اقتصادی خانواده در فراهم کردن مقدمات ازدواج فرزندان	۶۹
	توانایی در فراهم کردن حمایت و پشتیبانی	۷۰

زوجین در این پژوهش طلاق عاطفی را از دیدگاه خود در قالب شش عامل اصلی «روابط فرا زناشویی، سبک زندگی، سطح فردی، فرستایش سرمایه اجتماعی خانواده، فرستایش سرمایه فرهنگی خانواده، پایگاه اجتماعی-اقتصادی» بیان نموده اند که هر یک در زیر به اختصار ذکر شده اند.

- روابط فرا زناشویی

ارتباط فرازناشویی باعث نقض تعهد ضمنی یا کتبی است که افراد به هم داده اند و فرد عهدشکن با شکستن این تعهد باعث آسیب شدید روحی و جسمی به فرد مورد تعهد خود می شود. از ۲۱ شرکت کننده ۱۶ نفر بر روابط فرا زناشویی تأکید ویژه ای داشتند اولین مقوله ای که موجب بروز طلاق عاطفی شده است، روابط فرا زناشویی بود. مصاحبه شونده شماره ۱ در این خصوص می گوید: من زمان بیش از حدی برای کار و یا ارتباط با فرزندانم می گذارم و اصلاً همسرم به فداکاری من هیچ توجهی ندارد و فقط به فکر خوش گذرونی خودش با دوستانش هست. بارها شده بیش از مریض بودم که حتی توانایی از جا بلندشدن هم نداشتم اما همیشه تمامی کارهای خونه رو انجام دادم ولی همسرم یکبار بهم توجه نکرد و حتی منو دکتر هم نبرد. مصاحبه شونده شماره ۴ می گوید: ای کاش شوهر منم مثل پدر و مادرش بود چون اونها اینقدر بهم توجه می کنن و همدیگه رو دوست دارن اما شوهر من کاملاً برعکس پدر و مادرش است کاملاً سرد و بی روح. خانوم من دقیقاً تمام رفتارهای مثل مادرش است چون مادرش همیشه با پدرش بی توجه و بی تفاوت است دقیقاً دخترشم مثل اون است. مصاحبه شونده شماره ۷ در این خصوص می گوید: حالم از این زندگی و خودم بهم می خوره من حتی دو ماه کارمو ول کردم و کار من داخل دانشگاه بود و کلاً کارمو عوض کردم چون نمی توانستم اون شلوغی دانشگاه رو تحمل کنم. من سرشار از عاطفه و احساس بودم اما خانومم با من یه کاری کرد که حتی از خودمم متنفرم و دچار افسردگی شدم از همه زن ها و دختر متنفرم. مصاحبه شونده شماره ۱۳ در این خصوص

می گوید: هر وقت سر مشکلات زندگی باهاش صحبت میکنم اصلاً عین خیالش نیست جوری وانمود میکنه که همه چی خوبه. هرزمانیکه که قهر می کردیم مجبور بودم روحیه خودم را به خاطر بچه هام حفظ کنم به خاطر همین احساس می کنم غم پنهانی دارم چون نتونستم زندگی درست مدیریت کنم. مصاحبه شونده شماره ۱۲ در این خصوص می گوید: از خدا خواستم فقط یه بار در طول این زندگی از من سوال کنه هیچ کمبودی نداری چیزی نمیخواهی اون حتی حاضر نیست گوش بده خواسته های من چی هستن. یه بار نشدن پیام خونه ببینم غذا حاضره همیشه باید بیرون غذا بخورم، بیشتر اوقات خودم مجبورم لباس های کارمو بشورم. مصاحبه شونده شماره ۱۷ اظهار داشت: یه وقت هایی اینقدر دلم میگیره که نیاز به تنهایی دارم اما هر زمان که اینجوری شدم بهم گیر میده که باکسی هستی و رفتارات عوض شدن. همسرم همیشه منو زیر ذره بین قرار میده بهم دائماً جیب های لباس منو می گردونه و کنترل میکنه بهم اعتماد نداره.

- سبک زندگی

سبک زندگی روش های متفاوت زندگی را نشان می دهد؛ برای نمونه، تفاوت بین زندگی شهری و زندگی روستایی یا سبک زندگی سنتی و مدرن. این اصطلاح همچنین می تواند مقایسه ی شیوه های زندگی کشف شده در میان گروه های متفاوت را در جامعه نشان دهد. از ۲۱ شرکت کننده ۱۵ نفر بر سبک زندگی تأکید ویژه ای داشتند دومین مقوله ای که موجب بروز طلاق عاطفی شده است، سبک زندگی بود. مصاحبه شونده شماره ۹ در این خصوص می گوید: من دوست دارم شوهرم روی لباس پوشیدنم حساس باشه و بهم توجه کنه و منو راهنمایی که اما نوع پوشش من اصلاً براش مهم نیست. یا بعضاً گاهی اوقات بخاطر اذیت کردن من گیر میده که همش باید لباس مشکی بپوشی و این منو عذاب میده. هر شب که میاد خونه من کلی براش آرایش می کنم و به خودم میرسم که همسرم خوشحال بشه اما هیچی براش مهم

نیست اصلاً بهم نگاه نمیکند فقط میخواد غذا بخوره و بخوابه. مصاحبه شونده شماره ۱۱ در این خصوص می‌گوید: هر فردی در دارای یه سری رفتارهایی است که سال‌ها با اون بزرگ شده من نمی‌تونم به زور طرف مقابلمو مجبور به تغییر کنم. همسرم همیشه بهم گیر میده باید اینجوری باشی، متناسب با سلیقه من رفتار کنی و غیره من واقعا نمیتونم به زور به خواسته هاش تن بدم. مصاحبه شونده شماره ۵ در این خصوص اظهار داشت: همسرم به شدت به خانواده اش وابسته است و بدون اجازه اونا هیچ کاری انجام نمیده. تعصبات بیهوده و الکی همسرم منو خیلی آزار می‌داد و همیشه می‌گفت حتی در مقابل برادرت هم باید لباس رسمی بپوشی. وقتی رفتم خواستگاری همسرم بهش گفتم خانواده ما بسیار به رسم و رسوم‌ها پایبند هستند تمامی مراسمات مذهبی و ... رو شرکت می‌کنن تو با این موضوع مشکلی نداری گفت خیر. اما الان همش بهونه گیری میکنه و اذیت می‌کنه. مصاحبه شونده شماره ۱ در این خصوص بیان داشت: ۱۴ سال ازدواج کردیم همسرم تمام وقت مخصوصاً آخر هفته‌ها با دوستاش است و و هیچ توجهی به ما نداره هر هفته یا میره شکار، یا ماهی گیری تا جنگل هرچی هم بهش میگم پس من و دخترتمون باید چکار کنیم میگه من به دوستانم قول دادم زشته باید برم شماهم برید خونه بابات یا با دوستات بگردین. طی این ۵ سال زندگی آرزو کردم یه بار فقط یه بار بهم بگه بیا بریم خرید یا چیزی احتیاج داری برات بگیرم. هر دفعه میاد خونه یه نوع ادکلن و عطر جدید داره یا به کت و شلوار جدید میخره و معتقده آدم باید فقط به فکر خودش باشه

- سطح فردی

سطح فردی میزان تفاوت‌های هریک از زوجین در برخوردهای اعتقادی و رفتاری را نشان می‌دهد. از ۲۱ شرکت کننده ۱۹ نفر بر سطح فردی تأکید ویژه‌ای داشتند سومین مقوله‌ای که موجب بروز طلاق عاطفی شده است، سطح فردی بود. مصاحبه شونده شماره ۳ در این خصوص می‌گوید: اوایل

زندگی همیشه هر جا مراسم مذهبی و عزاداری بود شرکت می‌کرد اما کم‌کم اعتقاداتش ضعیف شد. من از بچگی دوست داشتم مثل خانواده ام در مراسمات مذهبی و عزاداری شرکت کنم و نذورات بدم اما اون همیشه دعوا میکنه این کارها یغن بیچی و برای چی پول منو الکی حدر میدی و به این مراسمات کمک می‌کنی اینها همش الکی هستن. مصاحبه شونده شماره ۸ در این خصوص بیان داشت: اوایل زندگی همیشه نمازشو می‌خوند و روزه هاشو می‌گرفت اما کم کم همه این موارد رو ترک کرد. هر زمانیکه من می‌خام نماز بخونم و حتی ماه رمضان روزه بگیرم گیر میده و اذیت میکنه اینها همش الکی هستن بیخیال شو الکی روزه میگیری به خودت گرسنگی میدی که چی بشه. مصاحبه شونده شماره ۱۰ در این خصوص بیان داشت: همسرم در لحظاتی که باید آرامش داشته باشد و با من و بچه‌ها رفتار مناسبی داشته باشد بسیار بد است و در مقابل زمانی که باید رفتار تند داشته باشد بی تفاوت و آروم است. اینقد به من و بچه‌ها زور گویی کرده که هیچکدوم حاضر به دیدنش نیستیم. مصاحبه شونده شماره ۱۶ در این خصوص بیان داشت: من اینقد ازش زده شدم که اصلاً دوست ندارم باهاش رابطه جنسی داشته باشم همسرم اصلاً شب‌ها منار من نمیخوابه و هرکدوم توی اتاق جداگونه می‌خوابیم. اون هیچ تمایلی به من نشون نمیده تقریباً ۶ ماه میشه که با همسرم هیچ رابطه جنسی نداشتم خیلی وقته که همسرم نمیتونه نیازهای جنسی و جسمی منو برآورده کنه.

- فرستایش سرمایه اجتماعی خانواده

بسیاری از تحلیل‌گران و نظریه پردازان سرمایه اجتماعی خانواده را به عنوان یک منبع مهم تولید یا فرسایش سرمایه اجتماعی ذکر کرده اند که می‌تواند در بررسی الگوهای زندگی زوجین مفید و مؤثر باشد. چهارمین مقوله‌ای که موجب بروز طلاق عاطفی شده است، فرستایش سرمایه اجتماعی خانواده بود. مصاحبه شونده شماره ۱۵ در این خصوص می‌گوید: من اصلاً

این تیپ آدم را از لحاظ فکری، شغلی و حتی ظاهری نمی‌پسندیدم، اما به اصرار بسیار زیاد راوی و خانواده‌ام، شوهرم را به خواستگاری راه دادم و سپس به اصرار شدید راوی و پدر و مادرم، مجبور به انتخاب او شدم. در آخر پدرم مرا قسم داد که قبول کنم. من دو خواهر بزرگتر از خودم با سن بالا؛ یعنی ۳۵ سال و ۳۸ سال در خانه دارم که هنوز ازدواج نکرده‌اند و این باعث ایجاد نگرانی در من شده بود. با پرویی سراغ ازدواج رفتم که نکند من هم بمانم. مصاحبه شونده شماره ۲۱ در این خصوص می‌گوید: کاش قبل از ازدواج زودتر خودم را جمع و جور می‌کردم و با آن آشنا می‌شدم و بعد تصمیم به ازدواج می‌گرفتم؛ در آن صورت حتماً انتخاب مناسب‌تری می‌کردم. البته، خانواده من هم مقصر بودند که مرا تا ۲۲ سالگی هنوز برای ازدواج آماده نکرده بودند و مرا تا آن روز بچه بار آورده بودند. مصاحبه شونده شماره ۲۰ در این خصوص می‌گوید: او آدم بی‌مسئولیتی بود. من سرکار می‌رفتم و همین برای او نقطه امیدی بود که یکی هر ماه پول می‌آورد و دیگر او نمی‌خواهد کار کند. هیچ کار مردانه‌ای بلد نبود. اصلاً مرد نبود. می‌خواست من تکیه گاهش باشم؛ اما من دلم می‌خواست دستم جلوی شوهرم دراز باشد. در فکر، در تصمیم‌گیری، در پول دادن، نه او به سمت من؛ تا آخر می‌گفت: طلاق نه؛ اما من می‌دیدم نمی‌توانم یک عمر مرد زندگی کنم؛ زندگی فقط عشق نیست.

- فرستایش سرمایه فرهنگی خانواده

سرمایه فرهنگی به عنوان شیوه زندگی خانواده‌ها نقش بسزایی دارد. فرستایش سرمایه فرهنگی خانواده می‌تواند موجب بروز نگرش‌های رفتار زوجین یا تعارضات زندگی مشترک شود. پنجمین مقوله‌ای که موجب بروز طلاق عاطفی شده است، فرستایش سرمایه فرهنگی خانواده بود. مصاحبه شونده شماره ۱۸ در این خصوص می‌گوید: همسرم به این فکر نمی‌کند که هر کسی عقاید و افکار خودش رو داره و به زور نباید وادار کرد طبق خواسته طرف مقابل عمل کنه. همسرم همیشه در مورد کوچکترین مسائل زندگی ما

به خانواده اش حرف می‌زند و اصرار زندگی زناشویی ما رو برای دیگران می‌بره و این واقعا منو ناراحت می‌کنه. مصاحبه شونده شماره ۱۳ در این خصوص اظهار داشت: هر زمان که شوهرم منو اذیت می‌کنه و مجبور به مشورت با خانواده میشم همش منو سرکوب می‌کنه که خانواده تو در زندگی ما دخالت می‌کنن. توی خانواده من هیچکس نیست باهاش مشورت کنم. فقط پدرم حرف منو متوجه شد و منو درک می‌کرد که انونم فوت کرد. مصاحبه شونده شماره ۴ در این خصوص اظهار داشت: اوایل زندگی مشترک خیلی همدیگر رو دوست داشتیم اما کم کم یک سری مسائلی به وجود آمد که باعث فاصله بین ما شد. اوایل زندگی مشترک متوجه مشکلات شدید شخصیتی و روانی همسرم شدم سعی کردم این معضل رو حل کنم اما هرچی سعی کردم نتونستم یعنی خودش همکاری نمی‌کرد. مصاحبه شونده شماره ۶ در این خصوص اظهار داشت: من خیلی آدم خجالتی هستم و روم همیشه خواسته هامو شفاف بهش بگم. همیشه سعی کردم تا میتونم ازش سوال نکنم چون حال و حوصله بحث کردن رو ندارم منتظرم تا خودش بیاد و باهام حرف بزنه.

- پایگاه اجتماعی - اقتصادی

پایگاه اجتماعی - اقتصادی، پایگاهی است که فرد در میان یک گروه دارد. یا به مرتبه اجتماعی - اقتصادی یک گروه در مقایسه با گروه‌های دیگر گفته می‌شود. به بیان دیگر، موقعیتی که یک فرد یا خانواده با ارجاع به استانداردهای میانگین رایج درباره ویژگی‌های فرهنگی، درآمد مؤثر، دارایی‌های مادی و مشارکت در فعالیت‌های گروهی - اجتماعی به دست می‌آورد. ششمین مقوله‌ای که موجب بروز طلاق عاطفی شده است، پایگاه اجتماعی - اقتصادی بود. مصاحبه شونده شماره ۸ در این خصوص می‌گوید: پدر و مادرم از نظر اقتصادی شرایط نامناسبی دارند به همین دلیل چاره‌ای ندارم جز اینکه شرایط زندگی را تحمل کنم چون نمی‌تونم به خونه پدر و مادرم برگردم. خانواده همسرم با این حالیکه وضع مالی خوبی دارند به ما کمک نمی‌کنند و زمانیکه

دوره اول، شماره چهارم

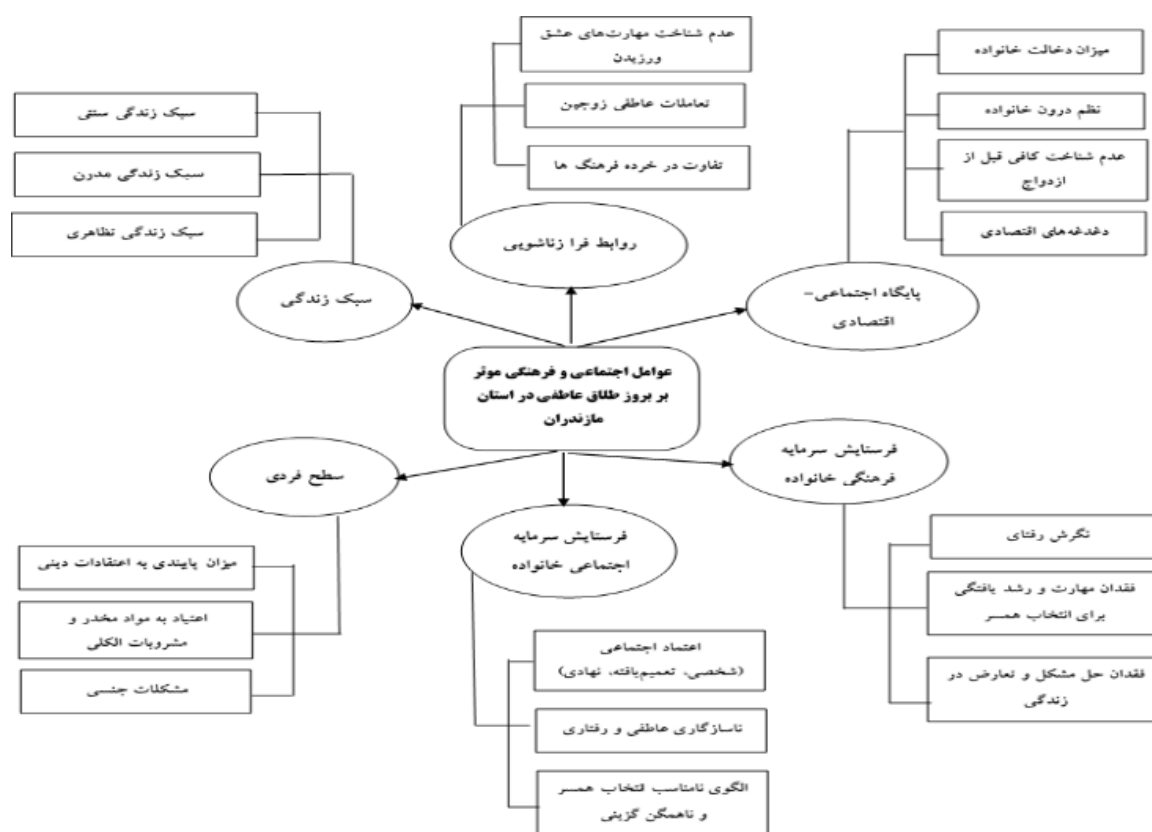
توانایی خرید وسایل لوکس رو ندار مقدار پول بهم داد و گفت خودت و همسرت برید هرچی میخواید بخرید اما میلاد همیشه اینمار پدرمو مسخره می‌کنه. اوایل زندگی خونه‌ای از خودمون نداشتیم با خانواده همسر در یک خونه زندگی می‌کردیم مادر همسر هر وقت به ما غذا و خوراک میداد همیشه منت می‌داشت که من دارم خرج شمارو میدم.

شکل ۱ نشان دهنده الگوی استخراج شده پژوهش با استفاده از روش

پدیدارشناسی است.

کمک مالی اندکی هم می‌کنند بسیار منت می‌گذارند و می‌گویند همش ما خرج شما رو میدیم. مصاحبه شونده شماره ۱ در این خصوص می‌گوید: خانواده من زندگی کارمندی دارند و قادر به تهیه تمامی اقلام جهیزیه و وسایل لوکس نبودند و این امر باعث شده خانواده همسر همیشه منو تحقیر کنند. همسر من آینده نگر نیست و هرچی می‌گم زندگی ما سخت است و برای فراهم کردن امکانات زندگی نیاز به برنامه ریزی داریم با بی توجهی همش میگه خدا بزرگه.

مصاحبه شونده شماره ۱۹ در این خصوص می‌گوید: پدر من کشاورز است

شکل ۱. الگوی نهایی عوامل اجتماعی و فرهنگی موثر بر بروز طلاق عاطفی در استان مازندران

میان زوجین، تفاوت‌های خرده فرهنگی، سبک‌های زندگی مختلف (سنتی، مدرن، تظاهری)، سطح پایبندی به باورهای دینی، اعتیاد به مواد و الکل، مشکلات جنسی، سطوح مختلف اعتماد اجتماعی، ناسازگاری‌های عاطفی و رفتاری، الگوهای نادرست انتخاب همسر، نگرش‌های رفتاری نامطلوب، فقدان مهارت و بلوغ در انتخاب همسر، ضعف در حل تعارض، میزان دخالت

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج حاصل از این پژوهش نشان داد که بروز طلاق عاطفی در میان زوجین ساکن استان مازندران تحت تأثیر مجموعه‌ای از عوامل اجتماعی و فرهنگی قرار دارد که در قالب ۱۹ مقوله و ۷۰ کد اولیه استخراج شدند. این مقوله‌ها شامل عدم شناخت مهارت‌های عشق‌ورزی، تعاملات عاطفی ضعیف

خانواده‌ها، فقدان نظم درون خانواده، شناخت ناکافی پیش از ازدواج، و دغدغه‌های اقتصادی بودند. این یافته‌ها نشان می‌دهد که طلاق عاطفی پدیده‌ای چندبعدی است که نمی‌توان آن را صرفاً به یک عامل خاص تقلیل داد.

یکی از یافته‌های کلیدی این پژوهش، تأثیر تعاملات عاطفی زوجین بر بروز طلاق عاطفی بود. زمانی که زوجین فاقد توانایی در ابراز محبت، همدلی، و برقراری گفت‌وگوی صمیمانه هستند، فاصله‌گیری عاطفی به تدریج گسترش می‌یابد و رابطه‌ای سرد و بی‌معنا شکل می‌گیرد. این نتیجه با یافته‌های پژوهش‌هایی همچون (Cheung et al., 2021) و (Hosseini, 2023) همخوان است که تأکید کرده‌اند تعاملات ضعیف و عدم هم‌خوانی هیجانی میان زوجین از عوامل پیش‌بینی‌کننده طلاق عاطفی است. در همین راستا، (Hooshmandi et al., 2021) نیز بر نقش مهم مهارت‌های ارتباطی، مدیریت هیجان و همدلی در حفظ پیوندهای عاطفی زناشویی تأکید کرده است.

یکی دیگر از عوامل مهم که در این پژوهش شناسایی شد، تأثیر تفاوت در خرده‌فرهنگ‌ها و سبک زندگی بر افزایش فاصله عاطفی بود. زوجینی که دارای پیش‌زمینه‌های فرهنگی متفاوت و سبک‌های زندگی ناسازگار هستند، به‌ویژه در غیاب انعطاف‌پذیری شناختی و پذیرش تفاوت‌ها، بیشتر در معرض تجربه طلاق عاطفی قرار می‌گیرند. این نتیجه با پژوهش (Beigi & Hosseini, 2021) هماهنگ است که نشان داد تفاوت‌های بین‌نسلی و گسست‌های فرهنگی میان همسران در ایران، زمینه‌ساز ناسازگاری‌های شدید در روابط عاطفی است.

همچنین، نتایج پژوهش حاضر بر تأثیر مستقیم اعتیاد به مواد مخدر و مشروبات الکلی بر کاهش کیفیت روابط زناشویی و بروز طلاق عاطفی دلالت داشت. اعتیاد یکی از مهم‌ترین عوامل تخریب‌کننده ساختار روانی و عاطفی

خانواده است و معمولاً باعث گسترش بی‌اعتمادی، کاهش مسئولیت‌پذیری و ایجاد تعارض‌های شدید می‌شود. یافته‌های (Arbabzadeh et al., 2022) و (Yu et al., 2020) نیز بیانگر آن است که زوجینی که درگیر اختلالات رفتاری و اعتیاد هستند، بیش از دیگران مستعد تجربه گسست‌های عاطفی و طلاق هستند.

از دیگر یافته‌های مهم این پژوهش می‌توان به نقش منفی مشکلات جنسی و عدم رضایت جنسی در بروز طلاق عاطفی اشاره کرد. بسیاری از شرکت‌کنندگان در مصاحبه‌ها اشاره داشتند که ناتوانی در برقراری روابط جنسی رضایت‌بخش باعث کاهش دلبستگی، احساس طردشدگی، و بی‌زاری از ادامه زندگی مشترک شده است. این یافته با نتایج پژوهش (Basharpour et al., 2021) هم‌راستا است که نشان داد ضعف در اعتماد به نفس جنسی و وجود ویژگی‌های شخصیتی تاریک، با طلاق عاطفی در زنان ارتباط معنادار دارد. همچنین (Hasan, 2022) نیز در پژوهشی در فلسطین نشان داد که نارضایتی جنسی با ناسازگاری روانی و افزایش احتمال طلاق عاطفی همراه است.

نقش میزان پابندی به اعتقادات دینی نیز در یافته‌های پژوهش مشهود بود. زوجینی که از انسجام دینی بالاتری برخوردار بودند، در مواجهه با تعارضات زناشویی تحمل‌پذیرتر عمل می‌کردند و با بهره‌گیری از آموزه‌های دینی، توانایی بیشتری در حل اختلاف داشتند. در مقابل، سست بودن اعتقادات دینی با افزایش تصمیم‌گیری‌های هیجانی و قطع روابط عاطفی همراه بود. این یافته با پژوهش (Jalili et al., 2023) هم‌راستا است که نشان داد آموزش مبتنی بر رویکردهای دینی و معنوی می‌تواند گرایش به طلاق عاطفی را کاهش دهد. اعتماد اجتماعی، چه در سطح فردی، چه در سطح نهادی، نیز از جمله مقوله‌های استخراج‌شده بود. شرکت‌کنندگان اشاره داشتند که کاهش اعتماد به شریک زندگی، خانواده، و ساختارهای اجتماعی، احساس امنیت روانی را

است که تنظیم حدود ارتباط خانواده‌ها با زوجین جوان از جمله مؤلفه‌های کلیدی در شکل‌گیری روابط سالم است.

در کنار این عوامل، برخی ویژگی‌های شخصیتی مانند فرسودگی زناشویی، ناکارآمدی در حل تعارض، و سبک‌های مقابله‌ای نامناسب نیز در بروز طلاق

عاطفی نقش داشتند. یافته‌های این پژوهش با پژوهش‌های (Payam et al., 2023) و (Shiri et al., 2022) همسو است که بیان می‌کنند زوجینی که از نظر روانی آمادگی مدیریت چالش‌ها را ندارند، در مواجهه با بحران‌های زناشویی به‌جای سازگاری، به‌سوی انزوا و قطع عاطفی سوق پیدا می‌کنند.

یکی از مهم‌ترین محدودیت‌های این پژوهش، ماهیت کیفی آن بود که امکان تعمیم‌پذیری نتایج به کل جامعه را کاهش می‌دهد. همچنین، انتخاب نمونه از میان افراد مراجعه‌کننده به مراکز مشاوره ممکن است باعث سوگیری در نتایج شده باشد، زیرا این افراد احتمالاً از آگاهی یا تمایل بیشتری برای پیگیری وضعیت روانی خود برخوردار بودند. علاوه بر این، برخی از شرکت‌کنندگان از صحبت درباره مسائل جنسی یا اختلافات عمیق خانوادگی امتناع کردند که می‌تواند بر جامعیت داده‌ها تأثیر بگذارد.

پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های آتی با رویکردهای ترکیبی (کمی-کیفی) انجام شود تا امکان تحلیل آماری در کنار تحلیل‌های عمیق فراهم گردد. همچنین، بررسی پدیده طلاق عاطفی در اقوام و مناطق مختلف کشور، با توجه به تنوع فرهنگی، می‌تواند به شناسایی تفاوت‌های معنادار کمک کند. مطالعه نقش متغیرهای نوظهور مانند استفاده افراطی از فضای مجازی، بحران هویت، و تغییرات جنسیتی نیز می‌تواند به غنای ادبیات پژوهش در این زمینه کمک کند.

در سطح کاربردی، لازم است آموزش‌های پیش از ازدواج به‌صورت جامع، شامل مهارت‌های ارتباطی، شناخت هیجانات، و آشنایی با سبک‌های زندگی مختلف در مراکز مشاوره گنجانده شود. همچنین، توسعه نظام مشاوره

تهدید می‌کند و منجر به عقب‌نشینی عاطفی می‌شود. این نتایج با پژوهش‌های (Damo & Cenci, 2021) و (Johannsen et al., 2022) تطابق دارد که نقش اعتماد به‌عنوان متغیری اساسی در پایداری روابط میان‌فردی و کاهش سوگیری‌های منفی را تأیید کرده‌اند.

مسئله انتخاب نادرست همسر، به‌ویژه ناشی از نداشتن شناخت کافی پیش از ازدواج، نیز در بخش قابل توجهی از یافته‌ها مورد تأکید قرار گرفت. بسیاری از زوجین بدون ارزیابی عمیق از همخوانی ارزشی، شخصیتی و رفتاری وارد ازدواج شده‌اند و پس از مدتی، با واقعیت‌های متفاوتی مواجه شده‌اند که توانایی تطابق با آن را نداشته‌اند. یافته‌های (Khodadadi-Sangdeh, 2021) و (Karaei et al., 2021) نیز بر اهمیت آگاهی پیش از ازدواج و ارزیابی دقیق در مرحله نامزدی تأکید دارند و آن را عاملی پیشگیرانه در برابر طلاق عاطفی می‌دانند.

همچنین، سبک‌های زندگی تظاهری و مصرف‌گرایانه، که عمدتاً تحت تأثیر رسانه‌ها و شبکه‌های اجتماعی شکل می‌گیرند، در افزایش انتظارات غیرواقع‌بینانه از زندگی زناشویی نقش دارند. این سبک‌ها باعث مقایسه‌گری، فشار روانی برای اثبات خوشبختی، و در نهایت نارضایتی از رابطه واقعی می‌شوند. پژوهش (Widiantari et al., 2019) و (Khalili & Shirazi, 2023) نیز بر این موضوع صحه می‌گذارند و بیان می‌کنند که فضای مجازی، با ترویج انتظارات ایده‌آل‌گرایانه، ناامیدی و بی‌اعتمادی به شریک زندگی را افزایش می‌دهد.

نکته قابل‌توجه دیگر در یافته‌ها، اثرگذاری مداخلات خانواده و میزان دخالت اطرافیان در روابط زوجین بود. خانواده‌هایی که تمایل به کنترل بیش از حد زندگی فرزندان دارند، زمینه‌ساز بروز تعارض و تضعیف استقلال زوجین می‌شوند. پژوهش (Tabatabaei Far et al., 2022) نیز نشان داده

- traits: The mediating role of sexual self-esteem. *Quarterly Journal of Women and Family Studies*, 9(20), 29-50.
<https://www.sid.ir/paper/957182/en>
- Beigi, M., & Hosseini, H. (2021). Generational difference in attitudes towards divorce in Iran: the application of the multi-level model. *Strategic Studies of Iran's Social*, 34, 27-44.
https://ssoss.ui.ac.ir/article_26207.html
- Cheung, A., Chiu, T., & Choi, S. (2021). Couples' self-control and marital conflict: Does similarity, complementarity, or totality matter more. *Social science research*, 102, 26-38.
<https://doi.org/10.1016/j.ssresearch.2021.102638>
- Damo, D. D., & Cenci, C. M. B. (2021). Emotional Divorce: Similarities and Differences According to the Position Occupied. *Trends in Psychology*, 29(3), 505-518.
<https://doi.org/10.1007/s43076-021-00088-w>
- Dehshiri, G. (2023). Effectiveness of cognitive-behavioral therapy on anxiety and worry in individuals with generalized anxiety disorder. *Clinical Psychology*, 4(2), 19-27.
https://jcp.semnan.ac.ir/article_2085.html
- Ebrahimi, L., & Mohammadlou, M. (2021). A systematic review of the underlying factors of consensual divorce of couples in the last decade in Iran (88-98). *Women and Society*, 12, 19-29.
https://jzvj.marvdasht.iau.ir/article_4688.html?lang=en
- Hasan, K. A. I. (2022). *Emotional divorce and its relationship to psychological adjustment among a sample of couples in Ramallah and Al-Bireh Governorate* Doctoral dissertation, Al-Quds Open University].
<https://osol.qou.edu/handle/194/2734>
- Hooshmandi, R., Ahmadi, K., & Kiamanesh, A. (2021). Identifying and measuring the core and peripheral factors of marital conflicts among Persian-speaking populations (a mixed study). *Applied Family Therapy*, 2(4), 383-406.
<https://doi.org/10.61838/kman.aftj.2.4.19>
- Hosseini, S. M. (2023). The relationship between couples' communication patterns and sexual awareness with emotional divorce among married students of Hakim Nezami University of Quchan. *Quarterly Journal of Psychological and Educational Studies*, 48, 398-414.
<https://en.civilica.com/doc/1721962/>
- Jalili, G., Yarahmadi, Y., & Zandi, F. (2023). Comparing the effectiveness of an educational program based on the causal model of emotional divorce tendency and schema therapy on marital vitality. *Iranian-Islamic Family Studies Quarterly*, 3(2), 1-18.
<https://ensani.ir/file/download/article/65a79a26ba9eb-10521-1402-2-1.pdf>
- Johannsen, M., Schlander, C., & Vestergaard, I. (2022). Group-based compassion-focused therapy for prolonged grief symptoms in adults - Results from a randomized controlled trial. *Psychiatry research*, 314, 46-53.
<https://doi.org/10.1016/j.psychres.2022.114683>
- Karaei, A., Khaleghi, M., & Shahbazi, M. (2021). Identifying the causes of divorce among childless women (initial stage of the marital life cycle). *Women and Society Quarterly*, 2, 177-189.
https://jzvj.marvdasht.iau.ir/article_4698.html
- Khalili, M., & Shirazi, M. (2023). The impact of mass media on emotional divorce. *Quarterly Journal of Management Studies in the Islamic World*, 5(14), 125-137.
<https://en.civilica.com/doc/1923055/>
- Khodadadi-Sangdeh, J. (2021). Identifying the causes of marital conflict formation during engagement. *Quarterly Journal of*

زنشویی در سراسر کشور، به ویژه در مناطق کمتر برخوردار، می تواند از بروز بحران های عاطفی جلوگیری کند. توصیه می شود سیاست گذاران حوزه خانواده، با در نظر گرفتن عوامل فرهنگی و اجتماعی خاص هر منطقه، برنامه هایی برای ارتقاء تاب آوری خانوادگی و تحکیم بنیان های عاطفی ارائه دهند.

تعارض منافع

در انجام مطالعه حاضر، هیچ گونه تضاد منافی وجود ندارد.

حمایت مالی

این پژوهش حامی مالی نداشته است.

موازن اخلاقی

در انجام این پژوهش تمامی موازن و اصول اخلاقی رعایت گردیده است.

مشارکت نویسندگان

این مقاله مستخرج از رساله دکتری است. در نگارش این مقاله تمامی

نویسندگان نقش یکسانی ایفا کردند.

تشکر و قدردانی

از تمامی کسانی که در طی مراحل این پژوهش به حاضر یاری رساندند

تشکر و قدردانی می گردد.

References

- Arbabzadeh, P., Kazemipour, S., & Moeini, S. R. (2022). Identifying and evaluating the triggers of emotional divorce among couples in Tehran from the perspective of experts using a group multi-criteria decision-making approach. *Quarterly Journal of Applied Sociology*, 33(4), 145-178.
https://jas.ui.ac.ir/article_27074.html?lang=en
- Basharpour, S., Fariour, M., & Ebadi, M. (2021). Causal modeling of emotional divorce in women based on dark personality

- Counseling Culture and Psychotherapy*, 12(48), 25-54.
https://qccpc.atu.ac.ir/article_13176.html
- Mohasseli, F. (2024). A study on the effectiveness of emotion-focused couples therapy and emotion-focused strategies on reducing rumination in couples and aggression in preschool children. *New Approach in Early Childhood Education Quarterly*, 6(1), 47-60.
https://journal.iocv.ir/article_194917.html?lang=en
- Mosalaei Rad, S., & Malkian, N. (2023). Investigating the relationship between interpersonal communication on Instagram and emotional divorce among couples in Alborz province. *Sociological Research Quarterly*, 17(1), 81-102.
<https://doi.org/10.61838/kman.jprfc.1.1.4>
- Naeij Bandpey, A., & Dalir, E. (2024). Designing and analyzing factors affecting divorce in Nowshahr using factor analysis. *Geography and Human Relations Quarterly*, 6(4), 209-226.
https://www.gahr.ir/article_193645.html?lang=en
- Payam, M. R., Alivandi Vafa, M., & Mahmoudalilou, M. (2023). Structural relationships of personality factors with emotional divorce: Investigating the mediating role of marital burnout. *Quarterly Journal of Women and Family Studies*, 62, 9-26.
<https://en.civilica.com/doc/2092034/>
- Sabzevari, P., Safarian Toosi, M. R., & Khooynezhad, G. (2023). Comparing the effectiveness of Bowen's family-centered approach and Minuchin's structural family therapy on improving communication patterns and marital conflicts among women experiencing emotional divorce. *Applied Family Therapy Quarterly*, 4(2), 205-226.
<https://doi.org/10.61838/kman.aftj.4.2.13>
- Shiri, L., Mirza Hosseini, H., & Rezaei, M. (2022). Examining the role of punitive parent and vulnerable child schema-related mindsets in emotional divorce among married students: The moderating role of coping styles. *New Approach in Educational Sciences*, 13, 36-47.
https://journal.iocv.ir/article_148758.html
- Tabatabaei Far, M., Aramnia, E., & Eslamian, S. (2022). Development of a localized schema mindset cards training package and examining its effectiveness on marital conflict. *Applied Family Therapy Quarterly*, 3(1), 161-176.
<https://doi.org/10.61838/kman.aftj.3.1.9>
- Valentina, E. A., Chinyere, E. E., & Azuji, I. M. (2021). Emotional Intelligence as Correlate of Marital Satisfaction of Married Teachers in Public Secondary Schools in Anambra State. *World Journal of Innovative Research*, 10(4), 122-127.
https://www.wjir.org/download_data/WJIR1004033.pdf
- Widiantari, M. M., Utari, P., & Nurhaeni, I. D. A. (2019). Social media effect on divorce. In 1st Annual International Conference on Social Sciences and Humanities,
<https://doi.org/10.2991/aicosh-19.2019.34>
- Yu, Y., Wu, D., Wang, J. M., & Wang, Y. C. (2020). Dark personality, marital quality, and marital instability of Chinese couples: An actor-partner interdependence mediation model. *Personality and individual differences*, 154, 109689.
<https://doi.org/10.1016/j.paid.2019.109689>